

1. **TEMELJNA NAČELA OBLIGACIJSKEGA ZAKONIKA**
2. **1. NAČELO DISPOZITIVNE NARAVE ZAKONSKIH DOLOČB (2. č. OZ).**
  1. razlikujemo dve vrsti pravnih norm:
    1. dispozitivne ali neprisilne (ius dispositivum) ter
    2. kogentne ali prisilne (ius strictum, ius cogens)
  2. načelo o dispozitivni naravi določb OZ udeležencem obveznostnih razmerij dopušča, da svoje razmerje uredijo tudi drugače, kot je določeno v zakonu, če iz posamezne določbe OZ ali iz njenega smisla ne izhaja kaj drugega
  3. določbe OZ so praviloma dispozitivne narave, obstaja pa nekaj razmeroma redkih kogentnih določb
  4. razmerij, ki so urejena s prisilnimi normami, udeleženci ne morejo urediti drugače, kot določa zakon
  5. če udeleženci obligacijskega razmerja, ki je urejeno z dispozitivnimi normami, ne uredijo drugače, kot določa OZ, se za presojanje tega razmerja uporabljajo dispozitivne norme.
3. **2. SVOBODA UREJANJA OBLIGACIJSKIH RAZMERIJ (3. č. OZ).**
  6. udeleženci obveznostnih razmerij lahko načelno svobodno urejajo svoja obveznostna razmerja
  7. meje svobode urejanja so ustavna načela, prisilni predpisi in morala
  8. svoboda urejanja obveznostnih razmerij velja v največji meri za pogodbeno razmerja tako, da lahko govorimo o svobodi dogovarjanja, avtonomiji strank, pogodbeni volji itd.
4. **3. NAČELO ENAKOPRAVNOSTI UDELEŽENCEV (4. č. OZ).**
  1. načelo, da so vsi udeleženci v obveznostnih razmerjih enakopravni, naj zagotavlja pravno enakost strank in pomeni naj noben udeleženec obligacijskih razmerij nima močnejšega pravnega položaja
  2. pravni red pa z različnimi instituti zagotavlja tudi dejansko enakost:
    3. izpodbijanje pod grožnjo sklenjene pogodbe (45. č. OZ)
    4. določbe o splošnih pogojih pogodbe varujejo ekonomsko šibkejšo stranko (120., 121. č. OZ)
    5. načelo enake vrednosti dajatev in z njim v zvezi določbe o čezmernem prikrajšanju (8. in 118. č. OZ)
    6. določbe o odušni pogodbi (119. č. OZ)
    7. načelo varstva potrošnikov, načelo zlorabe pravice, načelo vestnosti in poštenja,
5. **4. NAČELO VESTNOSTI IN POŠTENJA (5. č. OZ)**
  1. splošno vodilo medsebojnega ravnanja udeležencev obveznostnih razmerij
  2. zahteva, da udeleženci obveznostnih razmerij medsebojno upoštevajo posamične in skupne interese ter da ravnajo vestno in pošteno pri sklepanju in izpolnjevanju obveznostnih razmerij tako, da pri uresničevanju svojih interesov ne prizadenejo interesov drugih udeležencev
  3. gre za konkretno merilo za vsakega konkretnega udeleženca v konkretnem obligacijskem razmerju
  4. načelo vestnosti in poštenja je pravilo o medsebojnih razmerjih pogodbenih strank, pravilo morale je pravilo o razmerju proti družbi
  5. velja za vse udeležence obligacijskih razmerij, tako za poslovna kot neposlovna obligacijska razmerja
  6. nalaga dolžnost upoštevanja interesov
  7. razteza se na vse faze obligacijskega razmerja
6. **5. NAČELO PREPOVEDI ZLORABE PRAVICE (7. č. OZ).**
  1. prepovedano je uresničevanje, sicer priznanih pravic iz obveznostnih razmerij, če bi bilo to v nasprotju z namenom, za katerega je pravica z zakonom ustanovljena ali priznana
  2. gre za ravnanje, ki je formalno sicer v skladu s priznano pravico, pač pa so posledice takega ravnanja očitno v nasprotju z namenom priznane pravice

7. 6. NAČELO ENAKE VREDNOSTI DAJATEV (8. č. OZ).
  1. pri odplačnih pogodbah velja načelo, da je vrednost dajatve enega udeleženca enaka plačilu, ki ga da drugi udeleženec,
  2. enakovrednost dajatev se presoja običajno po njihovi uporabni vrednosti oz. tržni vrednosti, ne smemo je razumeti kot matematično enakovrednost, temveč tako, da med vrednostjo obeh dajatev ni očitnega nesorazmerja
  3. zato moramo načelo enake vrednosti dajatev ugotavljati v smislu načela poštenega prometa in šteti, da manjša odstopanja v vrednosti obeh dajatev ne pomenijo kršitve tega načela
    8. oderuška pogodba (119. č. OZ) in
    9. čezmerno prikrajšanje (118. č. OZ).
8. 7. NAČELO PREPOVEDI POVZROČANJA ŠKODE (10. č. OZ).
  1. zavezuje udeležence obveznostnih razmerij, da se vzdržijo vsakega ravnanja, s katerim bi utegnili drugim povzročiti škodo.
  2. gre za pomembno načelo OZ, ki vsebuje splošno prepoved povzročanja škode drugemu, hkrati pa obveznost tistega, ki je komu drugemu povzročil škodo, da škodo povrne, ter pravico oškodovanca, da od odgovorne osebe zahteva povrnitev nastale škode (131. č. OZ).
9. 8. NAČELO DOLŽNOSTI IZPOLNITVE OBVEZNOSTI (9. č. OZ).
  1. v pogodbenem pravu: PACTA SUNT SERVANDA
  2. vsebina obligacijskega razmerja je v obveznosti dolžnika, da obveznost izpolni, ter pravica upnika, da izpolnitev zahteva, zato je namen tega načela poudariti, da je dolžnik dolžan izpolniti (dati, storiti, opustiti, dopustiti) to, kar je vsebina obveznosti
  3. v tem načelu je vsebovano tudi splošno pravilo, po katerem dolžnik ob neizpolnitvi ali nepravilni izpolnitvi odgovarja upniku za škodo, ki mu je bila povzročena zaradi kršitve obveznosti (dolžnost izpolnitve in posledice neizpolnitve so določene z različnimi pravili v splošnem in posebnem delu OZ)
10. 9. NAČELO MIRNEGA REŠEVANJA SPOROV (11. č. OZ).
  1. udeleženci v obligacijskem razmerju si morajo prizadevati, da rešujejo spore z usklajevanjem, posredovanjem ali na drug miren način
  2. udeležence obligacijskega razmerja napotuje, da medsebojne spore, za rešitev katerih so pristojna sodišča ali v določenih razmerjih arbitraže, pred začetkom postopka poskušajo rešiti sami z mirnim iskanjem rešitev, sprejemljivim za oba udeleženca
  3. ta norma je izrazito moralno napotilo, zato ni neposrednih pravnih sankcij, če pride do kršitve te norme (ni videti podlage za odškodninsko odgovornost, če stranka ne bi spoštovala take norme)
11. 10. RAVNANJE PRI IZPOLNJEVANJU OBVEZNOSTI (6. č. OZ).
  9. udeleženci obligacijskih razmerij morajo pri izpolnjevanju svojih obveznosti ravnati s skrbnostjo, ki se v pravnem prometu zahteva za ustrezno vrsto obveznostnih razmerij,
  10. če je udeleženec obveznostnega razmerja pravna oseba, morajo njeni delavci in uslužbenci ravnati s **skrbnostjo dobrega gospodarstvenika** pri izpolnjevanju svojih obveznosti,
  11. če so udeleženci obveznostnih razmerij fizične osebe, morajo pri izpolnjevanju svojih obveznosti ravnati s **skrbnostjo dobrega gospodarja**,
  12. če udeleženci obligacijskega razmerja izpolnjujejo obveznosti iz svoje poklicne dejavnosti, morajo ravnati z večjo skrbnostjo, po pravilih stroke in po običajih (**skrbnost dobrega strokovnjaka**)

12. 11. UPORABA DOBRIH POSLOVNIH OBIČAJEV (12. č. OZ).
13. četudi stranki, ki sta gospodrska subjekta, za presojo njunih ravnanj v pogodbi nista dogovorili uporabe poslovnih običajev, uzanc in prakse, vzpostavljene med njima, se za presojo potrebnih ravnanj in njihovih učinkov le-ti upoštevajo (kot formalni pravni vir)
14. ker ni mogoče s pravnimi normami v celoti urediti potrebnega ravnanja v različnih življenjskih okoliščinah, morajo udeleženci v pravnem prometu ravnati v skladu z dobrimi poslovnimi običaji, s čimer je OZ določil smer njihovega ravnanja
13. 12. OBVEZNOSTI DO POTROŠNIKOV
14. v OZ te določbe ni več, saj to področje ureja poseben zakon Zakon o varstvu potrošnikov kot lex specialis
15. ZVP ureja pravice potrošnikov pri ponujanju, prodajanju in drugih oblikah trženja blaga in storitev s strani podjetij in določa dolžnosti državnih organov in drugih subjektov, da te pravice zagotavljajo. Potrošnik je fizična oseba, ki pridobiva ali uporablja blago in storitve predvsem za osebno uporabo ali uporabo v svojem gospodinjstvu

16. Vrste obveznosti

17. obveznosti oziroma obveznostna razmerja je mogoče razvrstiti po njihovi pravni naravi, po vsebini, po pravnem temelju, po času trajanja itd.:
1. GLEDE NA NJIHOV NASTANEK
    1. **poslovne** (npr. pogodbene) in
    2. **neposlovne** (npr. odškodninske) obveznosti;
  2. PO NAČINU RAVNANJA
    3. **pozitivne** (če je obveznost v dajatvi ali storitvi) in
    4. **negativne** (če je obveznost v dopustitvi ali opustitvi);
  3. PO PREDMETU OBVEZNOSTI
    5. **alternativne** obveznosti - v obveznosti sta dva ali več predmetov, tako da ima *dolžnik pravico izbirati*, katero stvar oziroma predmet bo dal (če da eno stvar, je prost obveznosti), in
    6. **fakultativne** - predmet obveznosti je le ena stvar, toda dolžniku je dopuščeno, da se oprosti obveznosti tudi z izročitvijo kakšne druge stvari, upnik lahko zahteva le predmet obveznosti, ne pa tudi drug predmet;
  4. GLEDE NA (NE)DELJIVOST IZPOLNITVE
    7. **deljive** obveznosti, pri katerih se predmet izpolnitve lahko razdeli in je zato možna izpolnitev v delih, ne da bi se predmetu izpolnitve zmanjšala vrednosti (npr. denarne obveznosti);
    8. **nedeljive** so tiste obveznosti, pri katerih predmet izpolnitve po naravi ni deljiv (vozilo, žival, slika). Če je pri delitvi obveznosti več dolžnikov, se obveznost lahko med njimi razdeli tako, da vsak izpolni svoj del. Pri nedeljivi obveznosti lahko izpolni več dolžnikov obveznost samo skupno;
    9. **solidarne** obveznosti - predmet izpolnitve je po naravi sicer deljiv, vendar je zaradi dogovora med strankami ali zaradi pravnih predpisov obveznost nerazdelna (solidarna), tako da ima upnik pravico zahtevati izpolnitev celotne obveznosti od katerega koli dolžnika (odgovornost več oseb za škodo);
    10. **trenutne** obveznosti so tiste, pri katerih dolžnik izpolni obveznost z enkratno

izpolnitvijo, medtem ko pri **trajnih** obveznostih izpolnjevanje traja daljši čas nepretrgoma ali v časovnih razmikih (postopno).

NASTANEK OBLIGACIJSKIH RAZMERIJ

18. pravni temelj (tudi pravni naslov ali pravni razlog) za nastanek obligacijskih razmerij je pravno dejstvo (ravnanje subjektov prava ali dogodek), eno ali več hkrati, na podlagi katerega nastane obveznostno razmerje. Ob upoštevanju stališč OZ in stališč teorije so pravni temelji za nastanek obveznostnih razmerij naslednji:
19. 1. **pogodbene obveznosti** - pogodba kot dvostranski pravni posel najpogostejši pravni temelj za nastanek obveznosti, sodijo med poslovne obveznosti;
20. 2. **enostranski pravni posel**, in sicer takšen, s katerimi se oseba z enostransko izjavo volje zavezuje za dol. ravnanje;
21. nekatere izjave volje, kot so: javna obljuba nagrade (207.č.OZ), izdaja vrednostnega papirja, ponudba;
22. te obveznosti tudi sodijo v poslovne obveznosti;
23. 3. **odškodninske obveznosti** - nastanek oziroma povzročitev škode je pravni temelj, na podlagi katerega ima ena stranka – oškodovanec pravico zahtevati povrnitev škode – odškodnino od osebe, ki je za nastanek škode odgovorna; škodo lahko povzroči kršitev pogodbe, kakšno drugo ravnanje pravnih subjektov ali dogodki;
24. 4. **neupravičena pridobitev**; kadar nekdo brez veljavnega pravnega temelja (npr. pogodbe) pridobi premoženjsko korist, govorimo o neupravičeni pridobitvi; tisti, ki je neupravičeno pridobil korist, je zavezan osebi, ki je bila s tem prikrajšana, vrniti neupravičeno pridobljeno korist (190.č.OZ).

25. 1.POGODBENE OBVEZNOSTI

26. **Pojem in značilnosti pogodbe**

27. pogodba je **dvostranski pravni posel**, ki ga stranki skleneta z namenom, da se ustanovi, spremeni ali preneha določeno razmerje,

28. pogodba kot najpomembnejši temelj obveznostnih razmerij **nastane praviloma s svobodno izjavljeno sporazumno voljo** obeh strank

15. stranki sta svobodni pri odločitvi, ali bosta sklenili pogodbo in tako pridobili pravice in obveznosti, pri določanju vsebine pogodbenih pravic in obveznosti, pri spremembi in prenehanju pogodbenih pravic in obveznosti,

16. pogodbeno svoboda je posledica pretežno dispozitivne narave pogodbenega prava. Prisilne norme le izjemoma določajo dolžnost sklepanja pogodbe, obliko pogodbe ter njeno vsebino.

29. **Monizem ali dualizem ureditve obligacijskih razmerij**

30. **Splošno o monizmu oz. dualizmu**

31. različne države različno odgovarjajo na vprašanje, ali naj obligacijska razmerja urejajo enotno za vse subjekte, tako gospodarske kot negospodarske, v enem zakonu, ali pa naj zaradi njihove različne narave ta razmerja uredijo različno, v dveh zakonih

32. Nemčija in Francija sta izbrali model dualizma, v katerem velja poseben pravni režim za urejanje obveznostnih razmerij med civilnopravnimi osebami in poseben za urejanje razmerij med osebami s statusom gospodarskopravnega subjekta

33. v Nemčiji obligacijska razmerja med civilnopravnimi osebami ureja Bürgerliches Gesetzbuch (BGB), med gospodarskimi subjekti pa Handelsgesetzbuch (HGB)

34. **Ureditev po Obligacijskem zakonu**
35. MONIZEM Z IZJEMAMI
36. določbe OZ, ki se nanašajo na pogodbe veljajo za vse vrste pogodb, razen če ni za gospodarske pogodbe izrecno določeno drugače
37. PRIMERI DRUGAČNE UREDITVE ZA GOSPODARSKE POGODBE
38. primerov, ko OZ za gospodarske pogodbe določa drugačno ureditev, ni veliko in so razpršeni po celotnem OZ:
1. krajši zastaralni roki za gospodarske pogodbe (349. č. OZ)
  2. bistvena sestavina gospodarske prodajne pogodbe je le predmet, ne pa tudi kupnina (442/2. č. OZ)
  3. domneva o sprejemu večje količine dobavljenih stvari, kot je dogovorjeno (473. č. OZ)
  4. solidarno poroštvo za obveznost, nastalo iz gospodarske pogodbe (1019/4.č. OZ)
  5. drugačni pravni učinki dogovora o prepovedi cediranja (417. č. OZ)
  6. izročitev v hrambo drugi osebi (304. č. OZ)
  7. oderuške obresti (376. č. OZ)
  8. domneva obresti pri posojilni pogodbi (571. č. OZ)
  9. realizacija zastavne pravice (1017. č. OZ)
39. drugačna uporaba OZ za gospodarske pogodbe izhaja tudi iz različne razlage pravnih standardov (npr. razlaga pravnih standardov, t.j. nedoločnih pravnih pojmov kot so "vestnost in poštenje", "sorazmerno", "takoj", "primerno" je odvisna od tega, ali so stranke pogodbenega razmerja gospodarski subjekti ali ne)
40. nedogovorjena uporaba poslovnih običajev, uzanc in medsebojne poslovne prakse pride v poštev le za presojo potrebnih ravnanj in njihovih učinkov v obligacijskih razmerjih gospodarskih subjektov (12. č. OZ)
41. KATERA POGODBA ŠTEJE ZA GOSPODARSKO POGODBO?
42. gospodarske pogodbe so tiste pogodbe, ki jih **med seboj sklepajo gospodarski subjekti** (pogodba o prodaji pohištva med Rutar d.o.o. in Janezom Novakom ni gospodarska pogodba)
43. KDO SO GOSPODARSKI SUBJEKTI?
44. gospodarske družbe (d.o.o., d.d., d.n.o., k.d., k.d.d.),
45. samostojni podjetniki posamezniki
46. druge pravne osebe, ki opravljajo pridobitno dejavnost
47. druge pravne osebe, ki se ukvarjajo s pridobitno dejavnostjo občasno ali kot s stransko dejavnostjo, vendar gre pri teh osebah za gospodarsko pogodbo le, če gre za pogodbo, ki je sklenjena v zvezi s pridobitno dejavnostjo
48. **Pogajanja**
1. KAJ SO POGAJANJA?
2. mnogokrat se pogodbeni stranki pred sklenitvijo pogodbe **dogovarjata o vsebini bodoče pogodbe**: govorimo o pogajanjih
3. RAZLIKA MED POGAJANJI IN SKLENITVIJO POGODBE?
4. pogajanja pred sklenitvijo pogodbe **ne zavezujejo** in jih lahko vsaka stranka prekine, kadar koli hoče (20. č. OZ)
5. ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST ZA "NEPOŠTENA POGAJANJA"
6. čeprav pogajanja strank ne zavezujejo v tem smislu, da bi morala ena ali druga izpolniti

tisto, o čemer sta se stranki pogajali, pa je stranka v določenih primerih drugi dolžna povrniti škodo, in sicer v primeru

7. **pogajanja brez namena skleniti pogodbo** - stranka, ki se je pogajala, ne da bi imela namen skleniti pogodbo, je odgovorna za škodo, ki je drugi stranki nastala s pogajanjem
8. **opustitev sklenitve pogodbe brez utemeljenega razloga** - za škodo odgovarja tudi stranka, ki se je pogajala z namenom sklenitve pogodbe, pa je ta namen brez utemeljenega razloga opustila in tako drugi stranki povzročila škodo.

49. Sklenitev pogodbe

50. KDAJ JE POGODBA SKLENJENA?

17. pogodba kot dvostranski pravni posel je sklenjena, ko se pogodbeni stranki **sporazumeta o bistvenih sestavnih delih** pogodbe (15. č. OZ).

51. NESPORAZUM

18. gre za nezavedno neskladje med voljo in izjavo volje strank, pri čemer sta stranki prepričani, da se strinjata, dejansko pa je med njima nesporazum o naravi pogodbe ali o podlagi ali o predmetu obveznosti, se šteje, da pogodba ni bila sklenjena
19. v primeru nesporazuma pogodba ne nastane, kot tudi sicer ne nastane, če stranki ne dosežeta soglasja

52. IZJAVA VOLJE

20. stranki lahko izjavita voljo za sklenitev pogodbe pisno, ustno, z običajnimi znaki ali z drugačnim ravnanjem, iz katerega se da zanesljivo sklepati, da obstaja
21. izjava volje za sklenitev pogodbe mora biti svobodna in resna (18. č. OZ).

53. Ponudba in sprejem ponudbe

54. KAJ JE PONUDBA?

9. da bi bila pogodba sklenjena, mora ena od bodoči pogodbenih strank ponuditi drugi sklenitev pogodbe – mora ji dati ponudbo
10. ponudba je **enostranska izjava volje** (enostranski pravni posel), ki obvezuje samo ponudnika in vsebuje predlog za sklenitev pogodbe določeni osebi z navedbo bistvenih sestavnih delov pogodbe, tako da bi se z njenim sprejemom pogodba lahko sklenila (22. č. OZ).

11. VRSTE PONUDBE

1. **ponudba določeni osebi** – najbolj tipična oblika ponudbe določeni osebi dan predlog za sklenitev pogodbe
2. **razstavljanje blaga z označitvijo cene** - velja za ponudbo, razen če iz okoliščin primera ali običajev ne izhaja kaj drugega (23. č. OZ).

55. KAJ NE ŠTEJE KOT PONUDBA (=VABILO K DAJANJU PONUDB)?

22. **predlog nedoločenemu številu oseb** – po OZ je predlog dan nedoločenemu številu oseb, ki vsebuje bistvene sestavine pogodbe, le vabilo tem osebam, naj one dajo ponudbo (po ZOR je šlo za splošno ponudbo, torej za predlog za sklenitev pogodbe)
23. **poslani katalogi, ceniki, tarife, oglasi in druga obvestila** - so le vabila k ponudbi pod objavljenimi pogoji in ne ponudba, vendar pošiljatelj takih vabil odgovarja za škodo, ki jo ima ponudnik, če brez utemeljenega razloga ne sprejme njegove ponudbe (24.č.OZ).

56. TRDEN SISTEM PONUDBE

57. ker je ponudba enostranski pravni posel, je vprašanje, kakšen je učinek dane ponudbe oz. ali lahko ponudnik dano ponudbo umakne ali pa je z njo brezpogojno vezan,
58. ponudba veže ponudnika, razen če je izključil svojo obveznost, da ostane pri ponudbi, ali če ta izključitev izhaja iz okoliščin posla

59. to pomeni, da ponudnik dane ponudbe ne more umakniti, razen če prispe umik k naslovníku, preden je ta prejel ponudbo, ali sočasno z njo
60. DO KDAJ VEŽE PONUDBA?
61. odgovor na vprašanje do kdaj veže ponudba je odvisen od tega, ali je ponudnik v ponudbi določil rok, do katerega mora biti sprejeta ali ne
62. **ponudba z določenim rokom**
63. datumsko določen rok – ponudba veže do izteka tega roka,
64. rok, določen v dnevih, tednih, mesecih ali letih
65. ponudba dana po pošti – oddajna teorija
66. ponudba z neposrednimi sredstvi poročanja – prejemna teorija,
67. **ponudba brez določenega roka**
68. ponudba odsotni osebi – veže ponudnika toliko časa, kot je običajno potrebno, da pride do te osebe, da jo ta prouči, se o njej odloči in da odgovor o sprejemu prispe do ponudnika
69. ustna ponudba – se šteje za zavrnjeno, če ni sprejeta takoj
70. **zavrnitev ponudbe**
71. ponudba preneha veljati, ko k ponudniku prispe izjava o njeni zavrnitvi (četudi še ni potekel rok, določen za sprejem)
72. SPREJEM PONUDBE
73. da bi bila na podlagi določene ponudbe sklenjena pogodba, mora naslovnik ponudbo sprejeti
24. sprejem ponudbe kot izjava volje naslovníka o sprejemu ponudbe se mora v celoti ujemati (skladati) s ponudbo
25. če naslovnik izjavi, da ponudbo sprejema, sočasno pa predlaga, naj se spremeni ali dopolni, se šteje, da je ponudbo zavrnil in dal sam novo ponudbo prejšnjemu ponudniku
74. **prejemna teorija** - ponudba je praviloma sprejeta tedaj, ko ponudnik prejme izjavo naslovníka, da sprejema ponudbo
26. sprejem ponudbe se lahko prekliče le, če ponudnik prejme izjavo o preklicu pred izjavo o sprejemu ali sočasno z njo
27. ponudba je sprejeta tudi, če naslovnik pošlje stvar ali plača ceno ali stori kaj drugega, kar se na podlagi ponudbe, prakse med zainteresiranimi strankama ali običaja lahko šteje za izjavo o sprejemu – konkludentna dejanja (28/2. č. OZ)
75. ALI MOLK NASLOVNIKA POMENI SPREJEM PONUDBE?
76. molk naslovníka načeloma ne pomeni, da je naslovnik ponudbo sprejel (30. č. OZ), razen:
28. v primeru, ko je naslovnik glede določenega blaga v stalni poslovni zvezi s ponudnikom, se šteje, da je sprejel ponudbo, ki se nanaša na takšno blago, če je ni takoj ali v danem roku zavrnil.
29. enako velja, da mora tisti, ki se je ponudil drugemu, da bo po njegovih naročilih opravljal določene posle, ter tisti, v čigar poslovno dejavnost spada izvrševanje takšnih naročil, izvršiti dobljeno naročilo, če ga ni takoj zavrnil. V obeh navedenih primerih, ko molk pomeni sprejem ponudbe, velja pogodba za sklenjeno v trenutku, ko je naslovnik ponudbo ali naročilo dobil.
77. **Predpogodba**
78. včasih stranki pred sklenitvijo glavne pogodbe skleneta predpogodbo,
79. predpogodbo je pogodba, s katero se stranki **obvezeta, da bo pozneje sklenjena druga, glavna pogodba.**
30. predpogodba pogodbeni stranki **zavezuje**, če vsebuje **bistvene sestavine glavne pogodbe.**
31. če katera od strank noče skleniti glavne pogodbe, lahko druga stranka od sodišča

zahteva, da naloži sklenitev pogodbe v določenem roku. Vendar mora zainteresirana stranka zahtevati sklenitev pogodbe v 6 mesecih od izteka roka, določenega za sklenitev pogodbe; če rok za sklenitev pogodbe ni bil določen, pa od dneva, ko bi po naravi posla ali okoliščinah pogodba morala biti sklenjena.

32. predpogodba pa strank ne veže, če so se okoliščine od njene sklenitve tako spremenile, da niti predpogodba ne bi bila sklenjena, če bi bile okoliščine že takrat takšne (33. č. OZ).

80. **Predpostavke za veljavnost pogodbe**

81. za veljavnost pogodbe je potrebno, da so izpolnjeni pogoji, ki zadevajo sposobnost strank, njihovo izjavo volje ter obličnost in vsebino pogodbe. Pogoji za veljavnost so naslednji:

1. pravna in poslovna **sposobnost** strank,
2. izražena **volja** strank mora biti v skladu z njihovo pravo voljo,
3. veljavna **oblika** pogodbe,
4. **dopustna in mogoča vsebina** (predmet) pogodbe.

82. **Pravna in poslovna sposobnost** (41. č. OZ)

83. Pravna sposobnost (sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti)

84. Poslovna sposobnost (sposobnost z lastnimi ravnanji veljavno sprejemati pravice in obveznosti)

33. popolna poslovna sposobnost
34. delna poslovna sposobnost

85. Fizične osebe

35. **pravna sposobnost**

10. pridobijo jo ob rojstvu in jo izgubijo s smrtjo,

36. **poslovna sposobnost**

11. **popolna poslovna sposobnost** - fizična oseba jo pridobi s polnoletnostjo, torej z 18 leti,
12. **omejeno poslovno sposoben** je mladoletnik, ki je dopolnil 15 let, saj lahko po našem pravu sklene delovno razmerje in razpolaga z osebnim dohodkom,
13. fizično osebo, ki nima poslovne sposobnosti, mora v pravnem prometu zastopati zakoniti **zastopnik** (roditelj) ali skrbnik

1. **Primer Vrh.sod. (odvzem poslovne sposobnosti):** Pogodbenik, ki zaradi resnosti zdravstvenih težav ni sposoben za razsojanje, ne glede na to, da mu v času izvršitve dejanja ni bila odvzeta poslovna sposobnost, ni imel potrebne poslovne sposobnosti za sklepanje pogodbe.

1. **Mnenje Vrh.sod.:** Ugotovljena treznost pogodbenika ob sklenitvi pogodbe ni zadosten razlog za ugotovitev njegove poslovne sposobnosti v okoliščinah, ko se zatrjuje težak kronični alkoholizem s pojavi alkoholnega bledeža in epileptičnih napadov ter z znaki osebnostnega razkroja. Treba je ugotoviti, ali je splošno stanje vplivalo na pogodbenikovo poslovno sposobnost ob sklepanju pogodbe (41.č.OZ).

86. Pravne osebe

37. **pravna sposobnost**

14. pridobi jo z vpisom v sodni oz. drug register,
15. izgubi jo z izbrisom iz registra

38. **poslovna sposobnost**

16. primerjava pravna oseba in otrok (zakoniti zastopnik npr. d.o.o. je poslovodstvo (direktor; otrokov zakoniti zastopnik so njegovi starši; od poslovne sposobnosti zakonitega zastopnika je odvisna poslovna sposobnost samega subjekta pravic in obveznosti)

87. Volja strank

12. za vsak pravni posel, torej tudi za pogodbo, je potrebno, da je izjava volje strank, ki povzroči nastanek pogodbe, v skladu z njeno pravo voljo.
13. kadar izjavljena volja strank ni v skladu s pravo voljo, govorimo o neskladju med izjavo volje in pravo voljo ali o napakah volje. Napake volje so lahko posledica zavestnega ali nezavestnega neskladja med pravo voljo in izjavo volje.

14. Napake volje

39. **navidezna (simulirana) izjava volje** - pogodbo stranki skleneta navidezno, ne da bi jo v resnici želeli, s tem pa ustvarita pri tretjih videz, da sta jo sklenili.
40. **izjave, dane v šali, in izjave z miselnim pridržkom** so poseben primer zavestnega neskladja med voljo in izjavo volje.
41. **nedopustna grožnja** je dejanje, s katerim pogodbeni stranka ali kdo tretji povzroči pri drugi pogodbeni stranki utemeljen strah, tako da je zaradi tega sklenila pogodbo (45.č.OZ), zato lahko stranka, ki je pogodbo sklenila le zaradi izrečene grožnje, zahteva razveljavitev pogodbe.
42. **zmota** je napačna predstava o neki okoliščini (*dejanska zmota*) ali napačna predstava o neki pravici, kar je posledica nepoznavanja prava (*pravna zmota*). Pravna zmota se načeloma ne upošteva. Tudi zmota kot napačna predstava o nekem dejstvu se ne upošteva vedno. Da bi se stranka lahko sklicevala na zmoto, mora biti ta bistvena in nezakrivljena oziroma opravičljiva.
17. Bistvena zmota - če se nanaša na bistvene lastnosti predmeta, na osebo, s katero se sklepa pogodba, ali na okoliščine, ki se po običajih v prometu ali po namenu strank štejejo za odločilne, ker sicer stranka, ki je v zmoti, pogodbe s tako vsebino ne bi sklenila (46/1.č.OZ).
18. Opravičljiva zmota - če je stranka, ki je v zmoti, pri sklenitvi pogodbe ravnala s skrbnostjo, ki se zahteva v prometu (46/2.č.OZ).
19. če je zmota bistvena in opravičljiva, lahko stranka, ki je bila v zmoti, **zahteva razveljavitev pogodbe**. Če je pogodba razveljavljena, ima druga poštena stranka pravico zahtevati povrnitev škode (46/2,3.č.OZ).
43. **Prevara** je ravnanje, s katerim ena stranka povzroči zmoto pri drugi stranki ali jo ohranja v zmoti z namenom, da bi jo tako napeljala k sklenitvi pogodbe.
20. v takem primeru lahko druga stranka zahteva razveljavitev pogodbe tudi takrat, kadar zmota ni bistvena (49/1.č.OZ).
21. stranka, ki je bila prevarana, ima pravico zahtevati povrnitev škode, ki jo je utrpela (49/2.č.OZ).

88. Oblika

89. po veljavnem pravu se za sklenitev pogodbe praviloma ne zahteva posebna oblika (pogodbe so praviloma neformalne);
90. v srednjem veku so Slovenci poznali **likof** kot stalno (deklaratorno ali celo konstitutivno) obličnost - ob sklenitvi pravnega posla so udeležene osebe izpile nekaj alkoholne pijače, pri nas

- praviloma vina (germ. izvor, lith-opojna pijača, kauf-kupna pogodba) (Vilfan, str.143)
91. pri neformalnih pogodbah je oblika lahko kakršna koli, ker se vnaprej ne zahteva določena oblika, medtem ko se pri nekaterih pogodbah (formalnih) zahteva vnaprej določena oblika kot pogoj za veljaven nastanek pogodbe,
92. v našem pravu velja **načelo neformalnosti**, kar pomeni, da za sklenitev pogodbe praviloma ni predpisana določena oblika, razen če zakon drugače določa (51.č.OZ).
44. **IZJEME OD NAČELA NEFORMALNOSTI**: nekatere pogodbe morajo biti po zakonu sklenjene pisno (npr. gradbena, licenčna, pogodba o prodaji nepremičnine).
93. **Dogovorjena oblika**
45. **sporazum strank o obliki kot pogoj veljavnosti = oblika ad valorem** (če zakon ne zahteva za sklenitev pogodbe določene oblike, se lahko pogodbeni stranki sporazumeta, da je pogoj za veljavnost njune pogodbe določena oblika (54.č.OZ).
46. **sporazum strank o obliki zaradi zagotovitve dokaza = oblika ad probationem** (včasih pogodbeni stranki želita in predvidita določeno obliko samo zato, da si zagotovita dokaz o njuni sklenjeni pogodbi. V tem primeru je pogodba veljavna takoj, ko sta stranki dosegli soglasje o njeni vsebini.
94. **Sankcija kršitve obličnosti**
47. če stranki nista sklenili pogodbe v predpisani obliki, pa iz namena predpisa ne izhaja kaj drugega, je pogodba **nična** (nova opredelitev po OZ, po ZOR določeno, da takšna pogodba nima pravnega učinka)
48. enaka je posledica, če sta stranki obliko določili kot pogoj za veljavnost pogodbe, pogodba pa nima dogovorjene oblike
95. **Vsebina (predmet) pogodbe**
96. tudi pogodba ima pogodbeno vsebino (svoj predmet), torej to, kar bosta stranki morali dati ali storiti, opustiti ali dopustiti, predmet pogodbe mora biti **mogoč, dopusten in določen oziroma določljiv, sicer je pogodba nična** (34.č.OZ);
49. predmet obveznosti je **mogoč**, kadar je izpolnitev mogoča. Izpolnitev je največkrat nemogoče opraviti, ker ni predmeta, na katerega se izpolnitev nanaša, ali ker ni mogoče opraviti dela, ki je vsebina izpolnitve (PRIMER: pogodba o potovanju na sonce),
50. predmet obveznosti je **nedopusten**, če je v nasprotju z ustavnimi načeli, s prisilnimi predpisi ali z moralo (PRIMER: prodajna pogodba za kilogram heroína),
51. predmet je **določen**, kadar je če ob sklenitvi pogodbe znan in odrejen. Predmet je **določljiv**, če vsebuje pogodba podatke, s katerimi ga je mogoče določiti, ali če sta stranki prepustili nekomu tretjemu, da ga določi (38/1 č.OZ).
97. **Podlaga pogodbe**
98. Navedeni in obravnavani pogoji morajo biti izpolnjeni, da je pogodba veljavna. Tako po ZOR kot po OZ pa mora vsaka pogodbeno obveznost imeti tudi dopustno podlago (razlog). Kaj je pravna podlaga, je v pravni teoriji še vedno zapleteno in sporno pravno vprašanje. Povzemamo v teoriji zastopano stališče, po katerem je podlaga pogodbe vzrok oziroma poslovni namen (cilj), zaradi katerega stranki sklepata pogodbo (Cigoj 1978, 46). Podlaga pogodbe je po zakonu nedopustna, če je v nasprotju z ustavnimi načeli, s prisilnimi predpisi ali z moralo (39/1,2 č.OZ). Pogodba je po zakonu nična, če nima podlage ali če je ta nedopustna (39.č.OZ).

99. **Neveljavnost pogodbe**

100. **Splošno**

101. pravni sistemi določajo različne vrste neveljavnosti kot sankcijo za pomanjkanje posameznih predpostavk; pomanjkanje enih povzroči strogo sankcijo, in sicer

52. **absolutno neveljavnost** ali **ničnost** pogodbe, pomanjkanje drugih pa blažjo sankcijo

53. **relativno neveljavnost** ali **izpodbojnost** pogodbe.

102. bistvena razlika je, da nične pogodbe ne povzročajo nobenih pravnih učinkov, medtem ko izpodbojne pogodbe lahko pod določenimi pogoji povzročajo pravne učinke.

103. **Nične pogodbe**

15. nična je tista pogodba, ki nasprotuje ustavnim načelom, prisilnim predpisom ali morali (86.č.OZ),

16. posebni primeri ničnosti:

22. ničnost je predvidena kot sankcija pri **simuliranem poslu**,

23. pri pomanjkanju potrebne oblike, pri nedopustni podlagi itd.

17. nična pogodba **nima pravnega učinka**, zato stranki s tako pogodbo ne pridobita niti pravic niti obveznosti in tudi zahtevki iz take pogodbe niso utemeljeni.

18. če pa sta stranki kar koli sprejeli na podlagi nične pogodbe, morata **druga drugi vrniti vse**; če to ni več mogoče ali če narava tistega, kar je bilo izpolnjeno, nasprotuje vrnitvi, pa morata dati ustrezno denarno nadomestilo

19. na ničnost pazi sodišče **po uradni dolžnosti**, nanjo pa se lahko sklicuje vsaka zainteresirana oseba (92.č.OZ).

20. ničnost se lahko uveljavlja **ne glede na to, koliko časa je poteklo** od sklenitve pogodbe, ker pravica do uveljavljanja ničnosti ne ugasne (93.č.OZ).

104. **Izpodbojne pogodbe**

105. izpodbojnost pogodbe je namreč določena predvsem v interesu pogodbenih strank,

106. na izpodbojnost pogodbe **sodišče ne pazi po uradni dolžnosti**, temveč samo na ugovor strank, s sodno odločbo se izpodbojna pogodba razveljavi, dokler izpodbojna pogodba ni razveljavljena, jo je treba izpolniti,

107. če sodišče izpodbojno pogodbo razveljavi, je pogodba **neveljavna od začetka**, to je od sklenitve dalje.

54. PRIMERI IZPODBOJNIH POGODB PO OZ:

55. če je pogodbo sklenila stranka, ki je poslovno omejeno sposobna,

56. če so bile pri sklenitvi pogodbe napake glede volje strank kot tudi v drugih primerih, ki jih določa OZ ali drug predpis (94.č.OZ).

108. drugače kot pri ničnosti pogodbe je treba zahtevati razveljavitev izpodbojne pogodbe **v določenem roku**:

57. tožbo za razveljavitev je treba vložiti **v enem letu** od dneva, ko se je zvedelo za razlog izpodbojnosti, oz. od prenehanja grožnje (če je bila ta vzrok), sicer pravica zahtevati razveljavitev preneha;

58. v vsakem primeru pa pravica preneha po preteku treh let od dneva sklenitve pogodbe (99/2 č.OZ).

109. **Vrste pogodb**

110. pomen razvrstitve pogodb je utemeljen z različnostjo pravnih pravil, ki veljajo za posamezno vrsto pogodb

111. **Enostransko in dvostransko obveznostne pogodbe**

59. **enostransko obveznostne pogodbe** so takšne pogodbe, pri katerih je ena stranka samo dolžnik, druga pa samo upnik. Z njimi nastane obveznost samo za eno stranko (npr. darilna pogodba).

60. **dvostransko obveznostne pogodbe** pa so tiste, pri katerih sta obe stranki sočasno v vlogi dolžnika in upnika. Obe stranki imata tako pravice kot obveznosti (npr. prodajna pogodba). Pri večini teh pogodb obstaja tudi vzajemnost med obveznostmi pogodbenih strank, tako da izpolnitev ene stranke pomeni osnovo za izpolnitev druge stranke. Samo pri dvostransko obveznih pogodbah je mogoče postaviti ugovor neizpolnitve pogodbe (101.č.OZ).

112. **Odplačne in neodplačne pogodbe**

61. Pri **odplačnih pogodbah** mora ena stranka drugi stranki plačati oziroma dati protivrednost za to, kar je kot dajatev, storitev ali npr. opustitev prejela od druge stranke.

62. Pri **neodplačnih pogodbah** za izpolnitev ene stranke ni potrebna protivrednost druge stranke. Pri teh pogodbah se praviloma ne uporabljajo pravila o jamčevalnih zahtevkih.

113. **Konsenzualne in realne pogodbe**

63. **Konsenzualne** so tiste pogodbe, ki nastanejo že s samim sporazumom oziroma konsenzom strank o bistvenih sestavinah pogodbe.

64. **Realne** pa so tiste pogodbe, pri katerih je poleg soglasja strank o bistvenih sestavnih delih potrebno še, da ena stranka izroči stvar, ki je predmet pogodbe. Po OZ je večina pogodb konsenzualna.

114. **Formalne in neformalne pogodbe**

65. **Formalne** so pogodbe, za katerih veljavnost zahtevata zakonodaja ali pogodbeni stranki določeno obliko, medtem ko so

66. **neformalne** pogodbe, pri katerih se ne zahteva posebna oblika; kot je že navedeno v prejšnjem poglavju, so v našem pravu pogodbe praviloma neformalne.

115. **Glavne in stranske pogodbe**

67. Pri nekaterih pogodbah je hkrati z glavno obveznostjo strank določena še stranska obveznost, tako da govorimo o glavni pogodbi in o stranski pogodbi. Če stranki ne bi sklenili glavne pogodbe, tudi stranske pogodbe ne bi bilo (npr. posojilna pogodba kot glavna in zastavna pogodba kot stranska). Značilnost stranske pogodbe je, da deli usodo glavne pogodbe, medtem ko glavna pogodba ni odvisna od stranske pogodbe.

116. **Sklepanje pogodb po zastopniku ali pooblaščenju**

117. **Pojem zastopanja**

118. Zastopanje pomeni opravljanje pravnih poslov v imenu in za račun drugega. Pri zastopanju gre za opravljanje določenih pravnih poslov, ki imajo posledice na pravnem področju druge osebe. Da lahko ena oseba s svojimi dejanji povzroča spremembe na pravnem področju druge osebe, mora biti za to upravičena.

119. Upravičenost za zastopanje druge osebe lahko po 69.č. OZ temelji na:

5. zakonu (zakonski zastopnik);
6. statutu ali drugem splošnem aktu (statutarni zastopnik);

7. aktu pristojnega organa ali
8. pravnem poslu oziroma izjavi volje zastopanega (pooblaščenca).

120. 3. ODŠKODNINSKE OBVEZNOSTI

121. Splošno o odškodninskih obveznostih

122. odškodninske obveznosti so obveznostna razmerja, ki nastajajo med pravnimi subjekti zaradi povzročitve škode,
123. odškodninska obveznost je v tem, da ima ena stranka dolžnost povrniti škodo – plačati odškodnino drugi stranki, ki je imela škodo,
124. vrste odškodninske odgovornosti:
  24. poslovna odškodninska odgovornost
  25. neposlovna odškodninska odgovornost
125. za nastanek odškodninske obveznosti morajo biti kumulativno izpolnjeni naslednji pogoji:
  68. nastanek **nedopustnega škodljivega dejstva**,
  69. nastanek **škode**,
  70. **vzročna zveza** med škodljivim dejstvom in škodo
  71. **odškodninska odgovornost**.

1. Pogoji za nastanek odškodninske odgovornosti

126. Škodljivo dejstvo (nedopustno ravnanje)

127. škodljivo dejstvo je
128. ali **ravnanje** subjekta prava (oškodovalca), ki je lahko **aktivno** (storitev) ali je **pasivno** (opustitev), mora pa biti pravno nedopustno (v nasprotju s pravnimi pravili, pravili stroke ali moralo),
129. škodni **dogodek**
130. pravno dopustna so škodljiva ravnanja le izjemoma; npr. v silobranu, pri privolitvi oškodovanca.

131. Škoda

21. škoda je izguba ali prikrajšanje pravno zavarovanih dobrin ali interesov,
22. zaradi škodljivega dejstva utegne utrpeti oškodovanec
  1. premoženjsko (gmotno)
    1. navadna škoda (zmanjšanje premoženja) in
    2. izgubljeni dobiček (preprečitev povečanja premoženja),
  2. nepremoženjsko (negmotno) škodo zaradi
    3. telesnih bolečin (glej str. 129, Jadek Pensa)
    4. strahu (primarni in sekundarni, 100.000 SIT PRI UGRIZU PSA),
    5. duševnih bolečin zaradi
      1. zmanjšanja življenjskih aktivnosti (ODŠKODNINA ZARADI SKAŽENOSTI

- IGRALKE),
2. skaženosti,
  3. razžalitve dobrega imena in časti (MARJAN PODOBNIK vs: MLADINA),
  4. okrnitve svobode (NEUTEMELJENO ODVZETA PROSTOST)
  5. pravice osebnosti (RANC vs. RS - POSEG V PRAVICO ZASEBNOSTI, FILMSKA ZGOBA KOT POSEG V PRAVICO DO INTIMNOSTI DRUŽINSKEGA ŽIVLJENJA)
  6. smrti bližnjega (MATERI IN TREM HČERAM VSAKI PO 2 MILIJONA SIT ZARADI DUŠEVNE BOLEČINE OB IZGUBI MOŽA IN OČETA)

132. Vzročna zveza

133. med škodljivim dejstvom in škodo mora obstajati vzročna zveza,
134. vzročna zveza obstaja, kadar je škodljivo dejstvo vzrok, škoda pa posledica tega vzroka, škodljivo dejstvo mora biti torej pogoj, brez katerega ne bi bilo škodljive posledice,
135. pravno upoštevena vzročna zveza je ožja od naravne vzročnosti (Adam in Eva), naravna vzročnost v pravu ne pride v poštev

136. teorija sine qua non vzročnosti

137. vzrok je tisto dejstvo brez katerega škoda ne bi nastala, torej: če bi škoda nastala tudi brez tega dejstva, potem to dejstvo ni v vzročni zvezi z nastankom škode,
138. ta teorija je osnova, vendar pa v določenih primerih pripelje do popačenih rezultatov, zato druge teorije poskušajo izdelati dodatne kriterije
139. PRIMER, KO SINE QUA NON DELUJE: zastrupitev oseb s hrano, kličejo zdravnika, ta zamudi, osebe umrejo; zdravnik trdi, da njegova zamuda (škodni dogodek) ni v vzročni zvezi s smrtjo (škoda), ker bi po dognanju medicinske stroke osebe umrle tudi, če bi prišel pravočasno
140. PRIMER, KO SINE QUA NON NE DELUJE: dva lovca streljata in zadeneta oškodovanca, ki umre (eden zadene v srce, drugi v glavo); oba se sklicujeta na to, da bi škoda nastala tudi brez ravnanja vsakega izmed njiju (A trdi, da njegov strel, ki je zadel v glavo (škodni dogodek) ni v vzročni zvezi s smrtjo oškodovanca (škodo), saj bi smrt nastopila tudi, če on ne bi zadel; enako velja za B-ja)

141. teorija adekvatne vzročnosti

142. od številnih okoliščin, ki so v zvezi z nastankom škode, kot vzrok šteje samo tista okoliščina, ki po rednem teku stvari pripelje do take posledice (škode)
143. dogodek je vzrok določene škode le, če iz takšnega dejanja škoda običajno nastane oz. če je za običajnega človeka predvidljivo, da iz določenega dejanja, lahko nastane določena škoda
72. PRIMER: poškodbe zaradi prometne nesreče (zlom reber, leve ključnice, prodor zraka v prsni koš, pretres možganov) → zaradi dolgotrajne imobilizacije po poškodbah se je aktivirala pljučna tuberkuloza → tuberkuloza je izčrpala organizem in pripeljala do pomankanja proteina C v krvi → zaradi pomankanja proteina C pride do krvnih strdkov, zato popolna zamašitev arterije in amputacija leve noge (sodišče presodi, da gre za pravno upoštevena vzročna zveza med škodnim dogodkom (prometno nesrečo) in škodo (amputacijo noge))

144. teorija ratio legis vzročnosti

145. v pravu so upošteveni samo tisti vzroki, ki obenem pomenijo kršitev pravne norme in jih pravna norma glede na svoj namen (cilj) šteje kot vzroke
146. za odgovor na vprašanje, ali je določen dogodek vzrok nastale škode, se po tej teoriji moramo najprej vprašati, kaj je namen (ratio legis) kršene norme oz. kaj norma, ki jo je oseba

prekršila s svojim ravnanjem štiti

147. PRIMER: železničar ne spusti zapornic, zato vanje udari strela; ali je železničarjevo ravnanje pravno relevanten vzrok za nastanek škode na zapornicah? zapornice bi moral spustiti zaradi zaščite avtomobilov, ne zaradi tega, da vanje ne bi udarila strela, zato vzročne zveze ni

148. **Odgovornost**

čeprav je nastalo škodljivo dejstvo, škoda, in obstaja vzročna zveza, ne nastane odškodninska obveznost, če ni odškodninske odgovornosti,

149. oseba, ki ji je mogoče pripisati škodljivo ravnanje oz. oseba, pri kateri (v katere delovanju, obratovanju) je nastal dogodek, mora biti za svoje ravnanje ali za nastali dogodek po pravnih normah odškodninsko odgovorna.

150. v našem pravu temelji odškodninska odgovornost na dveh pravnih temeljih:

73. 1. **na krivdi** oškodovalca (subjektivna odgovornost);

74. 2. **na vzročnosti**, na povezavi med škodljivim dejstvom in določeno dejavnostjo ali stvarjo (objektivna odgovornost).

151. **a) Subjektivna odgovornost**

23. temelji na krivdi osebe: oseba je odgovorna, če je kriva za škodljivo ravnanje,

24. oseba pri izpolnjevanju svojih dolžnosti ne ravna s skrbnostjo, ki jo zahteva pravni red, pravni red loči stopnje krivde:

3. **naklep** (dolus) je najhujša stopnja krivde (dejanje je storjeno z namenom, če je storilec vedel za posledico, ki bo nastala iz njegovega dejanja, pa jo je kljub temu hotel),

4. **malomarnost** je lažja oblika krivde (presoja se po skrbnosti, ki se zahteva v poslovnem prometu; vsak udeleženec obligacijskega razmerja mora pri izpolnjevanju svojih obveznosti ravnati s skrbnostjo dobrega gospodarja, tisti, ki izpolnjuje obveznosti iz poklicne dejavnosti, pa s skrbnostjo dobrega strokovnjaka (6.č.OZ),

25. za odškodninsko odgovornost ni pomembna stopnja krivde; zadostuje že lahka malomarnost, medtem ko je za višino odškodnine stopnja krivde lahko pomembna.

152. v našem pravu velja **načelo krivdne odgovornosti z obrnjenim dokaznim bremenom**, kar pomeni, da se krivda predpostavlja;

153. kdor drugemu povzroči škodo, jo je dolžan povrniti, razen če dokaže, da je škoda nastala brez njegove krivde (131.č.OZ).

154. tisti, ki je škodljivo ravnal, npr. kršil pogodbeno obveznost, mora sam dokazati, da je do kršitve obveznosti prišlo brez njegove krivde. Oškodovanec pa dokazuje škodljivo ravnanje, škodo in vzročno zvezo.

155. **b) Objektivna odgovornost**

156. zaradi napredka tehnike se vse pogosteje dogaja, da škoda nastane, ne da bi človek mogel to predvideti in preprečiti, torej za nastanek škode ni mogoče nikomur očitati krivde,

157. če gre za za naprave, stvari ali določeno obratovanje, iz katerih izvira nevarnost nastanka škodnih primerov zaradi nepredvidljivih in nepreprečljivih dogodkov, bi ob vsakem takem škodnem dogodku oškodovanci ostali brez odškodnine, če bi bila predpisana krivdna odgovornost,

158. objektivna odgovornost nalaga pravnim subjektom odgovornost za škodne dogodke, ki

izvirajo iz njihove stvari, njihove dejavnosti oz. ki nastanejo v njihovem področju delovanja, ne glede na njihovo krivdo

159. Primeri objektivne odškodninske odgovornosti

160. objektivna odgovornost je predpisana v posebej določenih primerih:

3. odgovornost za nevarne stvari in nevarno dejavnost (150.č.OZ).
6. Imetnik nevarne stvari in tisti, ki se ukvarjajo z nevarno dejavnostjo, odgovarjajo za škodne primere, ki so v zvezi z nevarno stvarjo in nevarno dejavnostjo (nevarna dejavnost je npr. obratovanje motornega vozila).
4. odgovornost staršev za otroke, stare do 7 let (142.č.OZ)
7. Starši odgovarjajo za škodo, ki jo povzroči drugemu njihov otrok do dopolnjenega 7 leta, ne glede na njihovo krivdo; odgovornosti so prosti, če so podani razlogi za izključitev odgovornosti po pravilih za objektivno odgovornost.
5. odgovornost prevoznika za škodo, ki nastane zaradi izgube ali poškodovanja stvari med prevozom, in za škodo zaradi zamude pri izročitvi (689.č.OZ),
6. odgovornost delodajalca za škodo, ki jo povzroči delavec (147.č.OZ),
7. odgovornost pravne osebe za škodo, ki jo povzroči njen organ (148.č.OZ),
8. odgovornost države za škodo zaradi terorističnih dejanj (156.č.OZ)

161. Ekskulpacijski razlogi

162. ker temelji objektivna odgovornost na vzročnosti, je fizična ali pravna oseba odgovorna vedno, kadar škodni dogodek, tj. vzrok za škodo, izvira iz nevarne stvari, nevarne dejavnosti ali drugega področja delovanja (npr. med vožnjo odpovedo zavore motornega vozila),

163. ta oseba se lahko ekskulpira od odgovornosti le, če dokaže enega od oprostilnih razlogov, dokazati torej mora, da je škoda posledica ali:

75. **višje sile**, t.j. okoliščine, ki je zunanja, nepričakovana in neizogibna;
76. **dejanja oškodovanca** samega;
77. **dejanja tretjega**, ki ga ni bilo mogoče pričakovati in se mu izogniti (153.č.OZ).

164. Odškodnina (povrnitev škode)

165. z odškodnino se odpravijo, nadomestijo ali ublažijo škodne posledice škodljivega dejstva, za katero je podana odgovornost.

166. Povrnitev premoženjske škode

167. **vzpostavitev v prejšnje stanje** - premoženjsko škodo je treba povrniti najprej tako, da se vzpostavi stanje, ki je bilo pred nastankom škode,

168. **denarna odškodnina** - če vzpostavitev prejšnjega stanja ni mogoča ali če po mnenju sodišča ni nujno, da to opravi odgovorna oseba, sodišče odloči, da mora ta oseba izplačati oškodovancu ustrezno denarno odškodnino (164.č.OZ),

169. oškodovanec ima pravico do povrnitve dejanske škode kot tudi do povrnitve izgubljenega dobička,

78. sodišče pri odločanju o višini odškodnine, upošteva višino škode, stopnjo krivde, materialno stanje odgovorne osebe in druge okoliščine (168.,169. In 170.č.OZ).

170. Odškodnina za nepremoženjsko škodo

171. pretrpljene nepremoženjske škode ni mogoče odpraviti niti nadomestiti, temveč le ublažiti z denarno odškodnino, ki pa ne predstavlja ekvivalenta za nastalo škodo, temveč le zadoščenje (**denarna satisfakcija**),

172. v nekaterih primerih (kršitev osebnostnih pravic) daje oškodovancu zadoščenje tudi **objava sodbe** ali **preklic izjave**, s katero je storjena škoda

173. **2.ENOSTRANSKI PRAVNI POSEL**

174. **Splošno o enostranskih pravnih poslih**

175. tudi enostranski pravni posli, ki so izjave volje ene stranke o njeni premoženjski pravici, lahko povzročijo obveznosti,

176. v našem pravu so enostranske izjave volje, ki povzročijo obveznost stranke, ki je voljo izjavila, naslednje:

79. ponudba (? , različna stališča),

80. izdaja vrednostnih papirjev in

81. javna obljuba nagrade.

177. enostranske pravne posle poznamo tudi v drugih pravnih panogah, npr.

82. oporoka v dednem pravu,

83. derelikcija, okupacija v stvarnem pravu.

178. **Javna obljuba**

179. je enostransko izjavljena javna obljuba nagrade tistemu, ki opravi določeno dejanje, dosege kakšen uspeh ali rezultat, ali tistemu, ki se znajde v določenem položaju, ali obljuba, dana s kakšno drugo pravno dopustno zahtevo ali pogojem.

180. obstaja le zavezanec, **ni pa še konkretnega upnika,**

181. **zaveza in pravica ne nastaneta istočasno,**

84. javno dana obljuba, npr. z oglasom v dnevniku, tedniku, mesečniku, na radiu ali na televiziji, z letaki, z razglasom na oglasni deski ali na kakršen koli drug ustrezen način, veže tistega, ki jo je dal, in jo tudi mora izpolniti (207. č. OZ).

85. kdor obljubi nagrado ali vabi h kakšnemu nagradnemu tekmovanju, mora obvezno določiti tudi rok za tekmovanje. Če razpisovalec te obveznosti ne bi izpolnil in ne bi določil roka za nagradno tekmovanje, ima vsak, ki se želi udeležiti tekmovanja, pravico zahtevati od sodišča, naj določi ustrezen rok (207/2 č.OZ).

1. **Prenehanje obveznosti**

2. vprašanje, koliko časa je tisti, ki je obljubil nagrado, zavezan s svojo obljubo oz. kdaj njegova obveznost preneha, je odvisno od tega, ali je določil rok za tekmovanje ali ne

3. **ROK JE DOLOČEN** - obveznost preneha, če mu **v roku, določenem v javnem razglasu, nihče ne sporoči**, da je opravil določeno dejanje, dosege zahtevani uspeh ali rezultat,

4. ROK NI DOLOČEN - obveznost do izplačila nagrade preneha **po enem letu** od javne objave razglasa.

26. **Obljuba nagrade** (207. č. OZ)

5. predmet obljube nagrade je lahko različen (npr. nagrada vsem, ki prenehajo kaditi), vendar ne sme biti nedopusten,
6. pravico do nagrade ima tisti, ki prvi opravi dejanje, za katero je bila nagrada obljubljena,
7. če pa je več oseb hkrati opravilo dejanje, ima vsaka oseba pravico do enakega dela nagrade, razen če iz načela pravičnosti ne izhajal osnova za kakšno drugačno delitev obljubljene nagrade.

27. **Razpis nagradnega natečaja** (210. č. OZ)

8. o podelitvi nagrade lahko odloča organizator ali ena ali več oseb, ki jih določi organizator;
9. nagrada mora biti podeljena v skladu z razpisanimi pogoji ali splošnimi predpisi, ki veljajo za določen razpis oz. javni natečaj.

182. **4. KVAZIKONTRAKTI**

183. **Neupravičena obogatitev**

184. pridobitev premoženja je po pravnih pravilih mogoča praviloma le na podlagi pravnega posla ali zakona;

185. kadar neka oseba pridobi premoženje na breme druge osebe brez pravne osnove ali na podlagi pravne osnove, ki kasneje odpade, je zanjo nastala neupravičena korist, za drugo osebo pa prikrajšanje (190.č.OZ),

186. v takih primerih je nastalo posebno obveznostno razmerje, ki temelji na neupravičeni pridobitvi, vendar se morajo izpolniti naslednje predpostavke:

9. 1. povečanje premoženja ene osebe;
10. 2. zmanjšanje premoženja druge osebe;
11. 3. vzročna zveza med povečanjem in zmanjšanjem premoženja;
12. 4. pridobitev premoženja ene osebe, ki je povzročila zmanjšanje premoženja druge osebe, je nastala brez pravne osnove.

187. **Pravila vračanja**

86. z neupravičeno pridobitvijo nastane obveznostno razmerje, na podlagi katerega ima ena stranka pravico zahtevati vrnitev, druga pa obveznost vrniti neupravičeno pridobljeno korist.

87. kdor plača, čeprav ve, da ni dolžan, tega ne more zahtevati nazaj, razen če si je pridržal pravico zahtevati nazaj ali če je plačal, da bi se izognil sili (191. č. OZ).

88. 212. č. ZOR je bilo izrecno določeno, da ima pravico zahtevati nazaj, kdor je **isti dolg plačal dvakrat**. Sedaj te določbe ni več, saj jo je mogoče izpeljati iz splošnih pravil o vrnitvi neupravičeno pridobljenega.

89. pravila o neupravičeni pridobitvi ter pravila vračanja neupravičene koristi se uporabljajo tako za pravne kot za fizične osebe in urejajo neupravičeno pridobitev kakršnih koli koristi.

188. **Poslovodstvo brez naročila**

189. o poslovodstvu brez naročila govorimo takrat, kadar se nekdo nepoklicano loti tujega

posla. Pri tem gre lahko:

13. za opravljanje nekega fizičnega ali pravnega posla,
14. za opravljanje tujega posla v tujem ali v svojem interesu,
15. za opravljanje posla brez naročila.

190. poslovodstvo brez naročila je temelj za nastanek obveznostnega razmerja med poslovdjo brez naročila in tistim, čigar posla se je lotil. Pravice in obveznosti strank so odvisne od vrste poslovodstva brez naročila. Po OZ so možne naslednje vrste poslovodstva brez naročila:

5. a) **nujno poslovodstvo**, pri katerem se je nekdo nepoklican lotil tujega posla zato, ker ga ni bilo mogoče odložiti, ker bi sicer nastala škoda (npr. nekdo vdre v skladišče podjetja zato, da bi ob poplavi pred vdorom vode zavaroval za vlago občutljive izdelke)
  11. poslovodja ima v tem primeru pravico do povrnitve stroškov, ki jih je imel. Vendar bo dobil povrnjen največ tolikšen znesek, kolikor znaša dosežena korist;

6. b) **koristno poslovodstvo** brez naročila je takšno nepoklicano opravljanje tujih poslov, ki se ga je poslovodja lotil zato, ker bi bila brez tega za drugega – torej za poslovnega gospodarja – zamujena očitna korist (pri ugotavljanju in presoji koristi moramo upoštevati, kaj so terjale okoliščine, ter dejanski ali verjetni nameni in potrebe tistega, za katerega je bil posel opravljen in ali je poslovodja ravnal kot dober gospodar)

7. Obveznosti poslovdje brez naročila

1. o svojem ravnanju mora čim prej **obvestiti** gospodarja ter hkrati nadaljevati nujni ali koristni posel, ki se ga je lotil brez naročila, dotlej, dokler gospodar ne more prevzeti skrbi zanj;
2. po končanem poslu mora **dati račun** in
3. **prepustiti** gospodarju vse, kar si je z njim pridobil.

8. Pravice poslovdje brez naročila

4. zahtevati, da **ga gospodar oprosti** vseh potrebnih obveznosti, ki jih je prevzel nase zaradi posla ali v zvezi z njim;
5. do **povrnitve vseh potrebnih in koristnih izdatkov**;
6. do **odškodnine** za škodo, ki jo je imel, celo če pričakovani uspeh ni bil dosežen;
7. do primerne **plačila za trud** v primerih, če je odvrnil škodo ali če je gospodarju pridobil korist, ki v vsem ustreza njegovim namenom in potrebam;

9. c) **nedopustno poslovodstvo** - če kdo opravlja tuj posel kljub gospodarjevi prepovedi. V 204. č. OZ sta za tako ravnanje predvideni sankciji:

8. tisti, ki je za prepoved vedel ali bi moral vedeti, pri opravljanju tujega posla **nima pravic, ki jih sicer ima poslovodja** brez naročila;
9. hkrati pa je tudi **odgovoren za škodo**, ki jo je povzročil z vmešavanjem v tuje posle, celo tedaj, če je nastala brez njegove krivde;

10. d) **neprično poslovodstvo** - če kdo vede opravlja tuj posel, vendar to ne dela v gospodarjevo korist ali zato, da bi preprečil škodo – marveč zato, da bi obdržal korist zase. Izvajalec takega posla mora po 205. č. OZ na zahtevo tistega, čigar posle je opravljal:

10. dati podatke o stroških in koristih ter **izročiti vse** dosežene koristi oz.
11. **vrniti stvari v prejšnje stanje in povrniti škodo**.